

AZ ISKOLÁZOTTSÁG ÉS FOGLALKOZTATÁS ALAKULÁSA GÖRÖGORSZÁGBAN 1951 ÉS 1991 KÖZÖTT

Görögország népességéről és munkaerőpiacáról a legjobban feldolgozott adatok a görög Központi Statisztikai Hivatal által tíz évente elkészített népesség- és lakásösszeírásokból nyerhetők (az adatokat a lakosság 25 %-ára kiterjedő minta alapján dolgozzák fel, s ez eléggé megbízható következtetésekre ad lehetőséget).

A munkaerő képzettségi szintje (százalékban)

Képzési szint	1961 %	1971 %	1981 %	1991 %
Felsőfokú végzettségű	2,9	5,6	10,9	17,0
Középfokú végzettségű	7,9	17,1	17,9	42,3
Általános iskolát végzett	47,0	46,9	54,8	33,1
Általános iskolát be nem fejezett	42,0	27,9	16,2	7,6
Nem válaszolt	0,2	2,5	0,2	0,0

A táblázatból látható, hogy a munkaerőpiac iskolázottsági struktúrája jelentős változásokon ment keresztül. 1961-ben a foglalkoztatottak 90 %-ának iskolázottsága alig érte el a hatosztályos alapfokú oktatás szintjét, hiszen ebből 42 % még ezt a szakaszt sem végezte el, tehát közel állt az írástudatlanok kategóriájához. A középfokú oktatás különböző iskolatípusait a foglalkoztatottak 7,9 %-a végezte el. A felsőfokú tanintézetet – azaz a kor viszonyai között: egyetemet – végzetek aránya mindössze 2,9 % volt. A foglalkoztatottak többségének iskolázottsága tehát rendkívül alacsony volt, s a diplomásoknak csupán egy rendkívül vékony rétege vett részt a termelésben.

Az adatokból jól látható, hogy a növekedési ütem az egyetemi diplomásoknál a legmagasabb. Az iskolázottság 1961 után megindult gyors és nagyfokú növekedésének oka valószínűleg az oktatásügyi reformokban keresendő, amelyek a lakosság széles rétegei számára könnyítették meg az oktatási rendszer egyre magasabb szintjeire való bejutást. Az oktatásnak az 1964-es reformokban bevezetett, és 1974-ben alkotmányjogilag is kiterjesztett ingyenessége, és az iskolarendszer különböző szintjein alkalmazott rugalmas felvételi rendszer találkozott a társadalom széles rétegeinek iskolázás iránti igényével, amelynek végső célja a társadalmi felemelkedés volt. Jelentősen hozzájárult ehhez az országnak a '60-as évek végétől a '70-es évek közepéig tartó gazdasági fejlődése, amelynek következtében egyre nagyobb számban volt szükség jól képzett munkaerőre. Az életszínvonal emelkedése, és a vásárlóerő növekedése pedig széles társadalmi rétegek számára tette lehetővé, hogy a fogyasztásra szánt összegek egy részét a gyerekek iskoláztatására fordítsák.

Az aktív munkaerő iskolázottság szerinti megoszlása a gazdaság harmadik szektorában

Végzettség	1961	1971	1981	1991
Felsőfokú	88,2	87,9	82,3	79,4
Középfokú	67	62,3	61,9	53,4
Alsófokú	22,3	23,6	28,6	31,1
Alsó fokot be nem fejezett	12,5	14,3	16,4	20,7

Görögország elsősorban agrárország, bár ipara sem elhanyagolható, és ezért azt várnánk, hogy elsősorban a primer és szekundér szektorokban nagy a diplomások száma. A görög társadalmi-gazdasági fejlődés felemás és torz jellege folytán azonban az egyetemi diplomások zömét a szolgáltató ágazat foglalkoztatja.

A népesség iskolázottság szerinti tagozódása (1991)

	Városok	Kisvárosok	Falvak	Összesen
Egyetemi diplomások	80,13	9,10	10,78	6,65
Főiskolai végzettségűek	75,66	10,34	14,00	2,05
Középiskolai végzettségűek	73,79	10,56	15,65	18,82

A fentiek után érdemes megvizsgálni, hogy a lakosság iskolázottsága milyen földrajzi megoszlást mutat. Megfigyelhető, hogy az egyetemi és a főiskolai végzettségűek túlnyomó többsége a városokba koncentrálódik, amelyekben az állami és a közhivatalnoki szektor termelőegységei és egyéb munkahelyei találhatóak: mindössze 14-20 %-uk lakik és dolgozik a nagyközségekben és a falusi településeken. Ennek következtében a városok iskolázottsági szintje és kulturális színvonala jóval magasabb a nagyközségeknél és a falusi településeknél. Hasonló földrajzi megoszlást mutat a középiskolai végzettségűek kategóriája. Az általános iskolát végzettek és az írástudatlanok pedig szinte egyenlő arányban oszlanak meg a különböző földrajzi területeken. Utóbbiak különösen nagy számban találhatóak a falusi településeken.

A bölcsészettudományi (közelebbről nyelv- és irodalmi) és természettudományi karok diplomásainak nagy többsége a városokban él. Hangsúlyoznunk kell, hogy ez a két kategória szorosan függ az állami szektorokhoz tartozó iskolahálózattól, hiszen az ezekbe tartozó személyek többségét az általános és szakirányú középiskolák foglalkoztatják.

Ugyanakkor a nagyközségekben vagy a falusi településeken mindössze 9-15 %-ot találunk ebből a rétegből. Kivételt képeznek a bölcsészdiplomások, akiknek aránya 1971-ben 22 %-ot tett ki a falusi településeken. Tanulságos megvizsgálni a két kategória százalékos arányát a diplomások összlétszámán belül: a bölcsész (nyelv- és irodalom szakos) és teológus (hitoktatói) végzettségűek száma 1981-et leszámítva kiugróan magas, mintegy 30 %-os. Jelentős reprezentáltságuk oka valószínűleg abban keresendő, hogy az egyoldalúan humán

beállítottságú, és a „hellén-keresztény” értékrendet hangsúlyozó iskolarendszer egyre több ilyen végzettségű tanárra tart igényt, s így viszonylag gyorsan és könnyen jutnak álláshoz.

A jogtudományi, illetve a társadalom- és közgazdaságtudományi karok diplomásai is a jelentős kategóriák közé tartoznak: e két csoport teszi ki az összes diplomás 25-35 %-át. Ezeknél a csoportoknál is megfigyelhető, hogy igen nagy – 85-92 %-os – arányban a városokban, s ezen belül is elsősorban a kormányhivataloknak otthont nyújtó fővárosi agglomerációban vannak jelen.

Hasonló a műszaki egyetemek diplomásainak megoszlása is: több, mint 85 %-uk található a városokban, és jelentős részük a fővárosba koncentrálódik. Ez összefügghet Athén túlnépesedésével, valamint a gyors ütemben folyó kiépülés keltette igényekkel, melyek következtében igen sok építőmérnök és építészmérnök talált munkát a fővárosban. Egészében véve a műegyetemi diplomások részaránya meglehetősen alacsony: 5-10 % körül mozog.

Az orvosi szakok diplomásai is igen nagy mértékben a városokban, és különösen a fővárosban koncentrálódnak: 82-87 %-uk él ezekben, és a fennmaradó 13-18 % arányosan oszlik meg a nagyközségek és a falusi települések között.

Az eddigiekben azokat a szakmákat tekintettük át, amelyek természetüknél fogva szorosabban kapcsolódnak a városi élethez. A meglepő az, hogy az agrármérnöki, erdészeti és állatorvosi karok diplomásai is zömmel a városokban, és mindenekelőtt a fővárosban élnek annak ellenére, hogy az ország diplomásain belül igen csekély, mindössze 2-3 %-os a részarányuk. A nagyközségekben vagy a falusi településeken természetesen valamivel többet találunk közülük, mint a többi diplomás rétegből. A jelenség oka abban keresendő, hogy többségük a városokban, s elsősorban a fővárosban található minisztériumokban és egyéb állami intézményekben dolgozik.

A görög gazdaság, társadalom és kultúra e sajátos részterületét tárgyaló fejezetünk összefoglalásában kijelenthetjük, hogy az ország centralizált – a városokra, és túlnyomórészt a fővárosra koncentráló – fejlődési modellje határozza meg az oktatásügy fejlődését, továbbá a felsőfokú diplomával rendelkezők foglalkoztatását. A legtöbb fontos oktatási központ a fővárosba és az ország második legnagyobb városába, Thesszalonikibe települt, és a diplomások zöme is ezekben talál magának munkát. Ugyancsak a városokban, és főként a fővárosban található az ország legnagyobb gyógyintézetei, az egészségügyi és népjóléti hivatalok. A kiterjedt állami szektor mellett a magánszektor bankjai, biztosítóintézetei, utazási irodái is a fővárosba összpontosulnak, és onnan irányítják az ország gazdaságát; éppen ezért a potenciális foglalkoztatottak közé tartozó diplomások is ide törekcszenek. Noha az ország ipari fejlettsége viszonylag alacsony szintű, Athénben és vonzáskörzetében számos nagy- és kisüzem foglalkoztat technikusokat és mérnököket. E minőségi paraméterek következtében elsősorban a főváros válik a falvakat elhagyó agrárlakosság célpontjává. E mobil rétegek annak érdekében, hogy elkerüljék a városokban őket fenyegető elproletarizálódást, jövedelmük egy részét a társadalmi felemelkedésüket biztosító iskoláztatásra fordítják.

Vasizlisz Lubosz

A gondot az jelenti, hogy az összeírások között eltelt idő fejlődési tendenciáiról nem lehet pontos becsléseket készíteni, ugyanis a görög KSH és a Munkaügyi Minisztérium párhuzamosan végzett éves felmérései kis mintasokaságon alapulnak, és a tízévenként

megejtett összeírással ellentétben nem háztartásokat, hanem termelőegységeket vizsgálnak; ebből kifolyólag az adatok nem vethetők egybe.

Az alábbiakban részletesebben is megvizsgáljuk az egyetemi végzettségűek terület szerinti megoszlását. Mivel ezek az iskolatípusok elsősorban a városokban találhatóak, a fenti kategóriák diplomásainak több, mint háromnegyede a városokban lakik. Érdemes itt felhívni a figyelmet a városi területeken belül az athéni agglomeráció jelentős részarányára